

Ifj. Szabó Gábor

A magyar lósport és lovasturizmus

Gyermekkorom óta lovagolok, a díjugratás az évek során életem részévé vált. Ma már professzionális lovasnak számítok, az eredményeim az elmúlt években egyre jobbak lettek, több kupát és bajnoki címet is magaménak vallhatok, a magyar díjugrató válogatottnak is tagja lettem. Mindez nem sikerülhetett volna anélkül, hogy a TIMPEX Kft. segítségével folyamatosan alkalmam nyílt edzeni, egyre jobb lovakkal.

Nyíregyházán, az Ilona-tanyán működik Magyarország egyik legkiemelkedőbb sportló tenyésztete. A ménest 1992 óta tulajdonosa, a TIMPEX Kft. üzemelteti. Több, mint 20 éve foglalkoznak lótenyésztéssel, szigorú kiválasztásos rendszer alapján.

A Magyar Sportló

Magyarországon az utóbbi két évtizedben fontos ágazat lett a sportló-tenyésztés, hiszen a lóállomány használata megváltozott, a mezőgazdaságban a gépesítés hatására egyre kevesebb ló kap szerepet, a fuvarozásból pedig szinte teljesen eltűnt a hagyományos, lovak vontatta kocsi és szekér, az infrastruktúra és a modernizált igények következtében. A kifejezetten sportcélra tenyésztett félvér állományt ma önálló fajtaként tenyésztik, amely a Magyar Sportló nevet viseli. A fajtára jellemző a nemes, korrekt angol félvér küllem, a jó lovagolhatóság, rugalmas mozgás, természetes egyensúly, jó ugrókészség, stílus és képesség.

Minden fajtának, így a Magyar Sportlónak is van megkülönböztető bélyegzése, fajtajele, ez esetben a stilizált magyar korona, az MSLT felirattal.

Marmagassága: 165-170 cm. A magyar sportló elsődleges feladata és célja a háta, főként a díjugrató sportra való alkalmasság. Feje testtömegével arányos, egyenes. Homloka széles, nyaka közép-magasan illesztett, jól ívelt. Hosszú hátbanyúló marja van. Háta középhosszú, jól izmolt, melyhez rövid feszes ágyék és terjedelmes far, dongás mellkas tartozik. Előfordulhatnak hibás egyedek is, ezért a tenyésztésbe vétel előtt küllemileg minősítik az egyedeket. Színe leggyakrabban péj, de minden más szín is elfogadott. (TIMPEX Kft. honlap)

A fajta elődje a Mezőhegyesi Sportló volt, amelyet a legmeghatározóbb ménes neve után neveztek el, amelynek az állománya sportban kipróbált kancák és nyugat-európai, (holsteini, angol telivér, majd később belga és holland) mének utódaiból alakult ki.

A Magyar Sportló Tenyésztők Országos egyesülete 1989-ben alakult meg, ettől az időponttól kezdve végzik a fajta törzskönyvezését, és látják el a fajta tenyésztésével, fejlesztésével kapcsolatos szervezési és tenyészállat minősítési feladatokat. Honlapjukon megtalálható a fajta története, legkiválóbb tenyésztői, amelyek között külön megemlítik a TIMPEX Kft-t is, valamint a legsikeresebb sportlovak és lovasaik.

A kanca-állomány közé azokat a kancákat regisztrálják, amelyeket a regionális bíráló bizottságok javasolnak, vagy saját és ivadékaik teljesítménye alapján. A főtörzskönyvi kancák három osztályba soroltnak (prémium, preferált, elit).

A minél gyorsabb tenyésztési előrehaladás

Névjegye

Név: **Ifj. Szabó Gábor**

Született: 1991. augusztus 22., Debrecen.

Foglalkozása: díjugrató

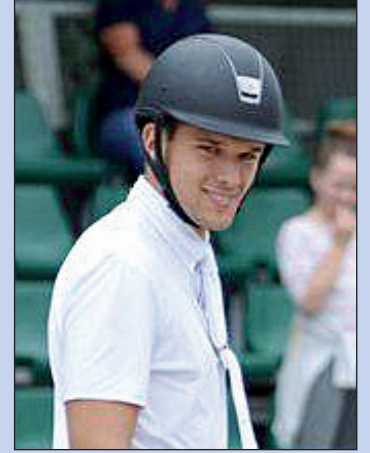
Végzettsége: Nyíregyházi Egyetem földrajz szak, turizmus és idegenforgalom szakirány

Eredményei:

- többszörös magyar bajnok az ifjúsági és a fiatal lovas korosztályban
- felnőtt eredmények:
 - VB elődöntő 2014. - 9. hely
 - Világkupa forduló 2014. Budapest Magyar Nagydíj - 1. helyezett
 - 2015. Olimpiai Kvalifikációs Verseny Nemzetek Díja (csapat) - 3. helyezett
 - Európa Bajnokság állandó résztvevője
 - a magyar válogatott díjugrató csapat tagja

Lovai:

- TimpeX Cent és TimpeX Bölcsész

érdekében a méneket rendkívül szigorúan szelektálják, minősítik, és csak a legjobban kaphatnak fedeztetési engedélyt, azonban megelőzően szűrővizsgálaton kell átesniük, amelyen az örökletes, vagy a teljesítményt befolyásoló betegségeket derítik fel.

Csak olyan ménnek fedezhetnek nagyobb számban a fajtában, amelyek maguk is kiemelkedő saját teljesítménnyel bírnak, és ivadékaik teljesítménye is megfelelő.

Minősítési szempontok a küllem, a származás, a mozgás és a teljesítmény. Ez utóbbit vagy a ménvizsgákon, vagy hivatalos sportversenyek eredményei alapján értékelik.

A kancaállomány tenyészszemlén való minősítése kötelező, a legjobb három és négy évesek pedig a kancavizsgán vesznek részt, ahol a nemzetközi sportlótenyésztésben jártas és elismert külföldi szakember vezeti a minősítést, amelynek alapja a lovagolhatóság, vérmérséklet, lépés, ügetés és vágta hossza, lendülete, ugróképesség és készség szabadonugró folyosóban és tesztlovassal. Ennek célja olyan állomány kialakítása, amely a többi európai sportló fajtával is versenyképes, jól eladható, nemzetközi szintű sportversenyekre is alkalmas.

A minőség javítása érdekében rendszeresen a magán és egyesületi (friss és mélyhűtött) sperma és mén-importok Hollandiából, Németországból, Franciaországból, valamint a kancák külföldön való termékenyítése sem ritka, különböző tenyésztéstechnológiai módszerekkel. Ezáltal a Magyar Sportló fajtában megtalálhatók már a legsikeresebb európai sportló örökítők akár díjugratás, akár díjugratás szakágban. Az elmúlt évek kancavizsgálatainak eredménye alapján bebizonyosodott, hogy az állomány minősége az elmúlt évtizedben jelentősen javult, és a szigorú szelek-

ciónak, a sikeres importoknak, s kipróbálásnak köszönhetően a Magyar Sportló nem csak genetikájában áll közel az egyéb sikeres sportló fajtákhoz. Jelenleg közel ezerhétszáz kanca és közel kétszáz mén alkotja az örökítő állományt.

Az MSLT tenyésztési filozófiája

A Magyar Sportlótenyésztők Országos Egyesülete (MSLT) célul tűzte ki a lovassportok különféle szakágaiban eredményes lovak tenyésztését.

A célul kitűzött ló a modern európai sportlótenyésztés sikeres vonalait a magyar ló hagyományos értékeivel ötvöző széles genetikai alapon nyugvó típus.

Célunk, hogy egészséges, teljesítőképes és bátor egyedeket tenyészünk, amelyeket kiváló küllemük és egyszerű lovagolhatóságuk alkalmassá tesz akár a legmagasabb szintű versenyzésre is.

Célunk továbbá, hogy lovaink mind a hazai, mind a külföldi tenyésztők számára kiváló alapanyagot nyújtsanak.

Közös céljaink eléréséhez alapvető, hogy lovaink egészségesek, genetikai hibáktól a lehetőség szerint mentesek legyenek.

A nyugat-európai társszervezeteink évtizedek óta folytatott (folyamatos felülvizsgálatokkal módosított) tudományos programjai ma már eredményeket hoznak. A fő hangsúly az örökítő izületi rendellenességek elleni szelekción (OCD) van.

Mindannyiunk közös érdeke, hogy sportlovaink karrierjét ne tegye lehetetlenné, vagy csak költséges beavatkozásokkal karbantarthatóvá olyan örökletes hiba, amelyet ma már elkerülhetünk.

Ebben a nehéz, de nélkülözhetetlen munkában biztosan támaszkodhatunk a nyugat-európai fajták nagy létszámon, több évtized alatt elért eredményeire, elkerülhetjük az általuk már feltárt hibákat. Létfontosságú, hogy a jövőbeni tenyészménjei ne örökítsenek át olyan géneket, amelyek generációkon keresztül tehetik tönkre munkánk gyümölcsét.

Következő lépésben a kanca állomány szűrése is ajánlatos ugyanezen okokból kindulva.

A mének kiválasztásában a fenti szempontokon túlmenően a sportteljesítményt helyezük a középpontba.

A mének saját teljesítménye, megfelelő genetikai háttérrel párosítva a legjobb ajánlás.

A fiatal méneknek a sportban kell folyamatosan bizonyítaniuk alkalmasságukat, miközben a megszületett csikóik bírálata további adatokat szolgáltat az apa minőségéről. A rendszer szigorú, de egyértelmű, biztosít lehetőséget a javításra.

Közös érdekünk, hogy csak a legjobb egyedek maradjanak hosszabb távon tenyésztésben.

Az Egyesület körütekintő válogatással továbbra is használni kívánja a nemzetközi sportlőtenyésztés eredményes ménjeit. Arra törekszünk, hogy közös fellépésünkkel a legelőnyösebb feltételeket érjük el tagjaink számára.

A kancák terén az MSLT célja, hogy minden lehetséges tenyésztési és sport adatot a közönség rendelkezésére bocsásson.

A különböző szintű bírálatokon keresztül a legkisebb tenyésztő számára is lehetőség nyílik a tenyészanyag bemutatására.

Nemzetközi szinten elismert bírálók közreműködésével kívánjuk a tenyésztők figyelmét felhívni a modern európai sportlőtenyésztés által követendőnek tartott irányokra. Ezeknek a nemzetközi hírű szakembereknek a tudását felhasználva kíván az Egyesület olyan hazai bírálói bizottságot képezni, akik szemlélete követi a legsikeresebb társ egyesületek gyakorlatát.

A bírálatokon a tenyésztők lemérhetik munkájuk eredményét, vagy megerősítést nyer az elképzelésük, vagy változásra sarkallhatják őket.

Az Egyesület hangsúlyos törekvése, hogy minden szemle nyújtson piacra jutási lehetőséget a tulajdonosok számára.

A különféle szintű rendezvények színvonalas lebonyolítása azt a célt is szolgálja, hogy hazai és külföldi érdeklődők vetélytársainkkal összevethető körülményeket találjanak, amivel az Egyesület gyarapítani akarja a magyar sportló hírnevét, segíteni kívánja a tenyésztőket a piaci versenyben.

Lovasturizmus

A lovasturizmus egyre népszerűbb szabadidős foglalkozás, amely ma már hazánkban is elterjedtnek mondható. Csak az tekinthető lovasturistának, aki nem űzi hivatásból a lovaglást. Gazdasági haszna Magyarországon ma kb. 20 milliárd forint (Ádám 2014), ezért fontos ágazattá vált, mind a magyar, mind a külföldi vendégeknek köszönhetően. A lovasturizmus nem csak önmagában fontos, de jelentős szerepe lehet a környék kézművesiparának fejlesztésében is, tekintve, hogy a különböző lószerszámok, lovasruhák így karnyújtásnyira lehetnek a turistáknak, vagy akár a tanuló, vagy versenyző lovasoknak. Elmondhatjuk ezért, hogy a lósport és szabadidő egyben gazdasági növelést is eredményez egy adott helyen. Munkahelyteremtő tevékenység, valamint a mezőgazdaságot is segíti a takarmány és az alom feldolgozásával, amelyet a lovasturizmust szolgáltató vállalkozásnak nem

kell messziről szállítania. Ennek megfelelően a kormány 2013-as turisztikai fejlesztési stratégiájának is egyik alpontját képezi a lovas turisztikai központok komplex fejlesztése a 2014-2024 közötti időszakban.

A lovasbázisról mindaddig szervezhető többnapos túrák, amíg a város körbe nem építi a tanyát. Irányultságukat tekintve a túrák lehetnek csillagtúrák, amikor a tanyáról, mint bázisról indulnak, és odaérkeznek vissza estére. A körtúrák a kiinduló bázisról elindulva néhány nap, vagy hét után térnek ugyanoda vissza. Vándortúrán, meghatározott útvonalon lovagolnak végig a lovasok esténként megállva, és vagy sátrakban alszanak, ami ma már egyre ritkább, vagy pedig a közelben lévő szálláshelyekre térnek pihenni. Ma a vándortúrák szervezése egyre körülményesebb, bonyolultabb, bár ez a külföldiek által legkedveltebb, és a leginkább unikális szolgáltatás. A Nyírség változatos természeti adottságai, domborzati képe a felsorolt túrák mindegyikét biztosítani tudja és mind a belföldi, mind a külföldi vendégek számára lehetőség kínálkozik az Ilona tanyai lovasbázison e szolgáltatások meghonosítására.

Itt kell szólni arról az általános tévhitről, miszerint a vendég számára a lovasturizmus a lovas túrákat jelenti. A lovasturisztikai termék-kála felsorolásából nyilvánvalóan látszik, hogy maga a lovas túrázás a lovasturisztikai szolgáltatásoknak csak egy kis szeletét adja. A lovastúrákra való felkészülés mind a ló, mind a lovas számára elmélyült szakmai munkát igényel, sikere az útvonalak, a szálláshelyek, a kapcsolódó szolgáltatások legteljesebb körének ismeretében, jól szervezeten lehetséges. Kiváló, együtt dolgozó, összehozott, jó állóképességű, szilárd szervezetű és intelligens, terepen jól közlekedő lovakat igényel, nagy gyakorlatot követel meg attól, aki egy 8-10

fővel végigvonuló vándortúrán lovasvezetőként van jelen, de ugyanilyen felelőssége van a személyzetnek is, amely a lovastúrákat kiszolgálja. Lényegesen nagyobb a személyzetigénye, hiszen a lovasszolgáltató telephelyéről kiindulva kénytelen magával vinni 1-2 lovászt, kísérőautót, sofőrt, idegenvezetőt. Magasnak tűnő árai mellett óriási költségekkel is együtt jár a lovastúra lebonyolítása. A lovastúrák szokásos létszáma 10-12 fő, ennél nagyobb létszámmal körülményes a lovak együtt mozgatása. A túrákhoz mindig kell tartaléklovakat, lószállítót is vinni, kivéve, ha a lovastúrák nomád jelleggel bonyolódnak, és a lócsere az adott területen könnyen megoldható.

További nehézsége, hogy a biztonságos lebonyolításhoz szükséges a túrák helyszínén való előzetes tájékozódás, az esetleges veszélyforrások (pl. kör- vagy hajtóvadászat) megelőzése illetve kiiktatása, elkerülése érdekében. Ezzel együtt népszerű lehet a nagyobb létszámú lovasturisták között, akiknek a hazai árviszonyok még mindig sokkal kedvezőbbek, mint a hasonló nyugat európai szolgáltatások.

A lovasturizmus egyik ágazata még a vadászat is, az ún. vadászlovaglás, amely azonban nálunk nem illetve csak nehezen megvalósítható tekintettel arra, hogy a népszerűsége Magyarországon kicsi, valamint a vadászati törvény szigorúan szabályozza a vadászati ágakat és behatárolja, hogy milyen szervezetek végezhetnek vadászattal foglalkozó tevékenységet, valamint a vadvédelmi törvény bizonyos pontjaiba is ütközhet. Nem beszélve arról, hogy külön szaktudást igényel a lovasvadászatra kiképzett lovak trenírozása, magatartásuk és mozgásuk ugyanis eltér a túralovaglásra képzett lovakétól. Hazánkban talán a lovas solymászatnak van több kedvelője, de természetesen ehhez is szükséges a kiváló

lovastudás, hiszen a lovasnak a madárra is figyelnie kell. Ugyanakkor el kell mondanunk, hogy a vadászlovaglás csak bizonyos területeken engedélyezett, agarászni csak olyan területen szabad, amelyet a vadásztársaság kijelöl erre a célra, a solymászat viszont gyakorlatilag mindenütt üzhető, természetesen a vadásztársaságnak bejelenteni köteles a vadász.

A lovasturizmust szabályozza a 14/2008 (XII:20) számú kormányrendelet, amely meghatározza, hogy milyen szolgáltatók folytathatnak ilyen tevékenységet, bejelentésük és nyilván tartásuk módját valamint a tevékenység részletes követelményeit illetve ellenőrzésük szabályait.

A rendelet felsorolja a lovas szolgáltató tevékenység különböző formáit, úgymint:

- lovasterápia
- fogatoztatás
- lovas bemutató
- szabad ló tartás

A rendelet külön intézkedik a lovas szolgáltatást végző szervezet tevékenység szerinti bontásában arról is, hogy milyen kompetenciákkal/végzettséggel kell rendelkeznie annak, aki a lovas szolgáltató tevékenységben részt vesz.

Előírja továbbá, hogy a szolgáltatásban a szolgáltatásba bevont lovaknak milyen képzettségi szinttel kell rendelkezniük, arra is kitérve, hogy tulajdonságaik megfeleljenek a szolgáltatás igényeinek (vérmérséklet, járás, kondíció, lábak állapota, hát állapota, természet stb.)

Az előírásoknak megfelelő szolgáltató szervezetek által működtetett intézményeket folyamatosan ellenőrzik a Kereskedelmi Kamara és az illetékes hatóságok szervezetei. Az ellenőrzés kiterjed a fent leírtakra, valamint a lovak tartási körülmé-

Fotó: a szerző engedélyével (Facebook)

nyeire (amelyeket szintén szabályoz a rendelet), és természetesen a személyi feltételekre is.

Dolgozatomban egy sikeresen működő, családi vállalkozást mutattam be, kitérve a lovas sportra és a lovas turizmusra. Meglátásom szerint a vállalkozás dinamikus fejlődése olyan értéket képvisel, ami nem csak a családnak, hanem az egész városnak, valamint a magyar lovas sportnak is hasznot és elismerést jelent.

A magyar sportló tenyésztésével egy új fejezet kezdődött Magyarországon a méltán híres magyar lovas életben. Az új fajta egyaránt alkalmas a lovas sport céljaira és a szabadidős lovas turizmusra. Sokoldalúságát bizonyítja, hogy nem csak a díjugratásban lehet használni, hanem a lovas sport egyéb ágazataiban is megállja a helyét, a fogathajtástól kezdve egészen a futtatásig. Szabadidős tevékenységre kiváló, a sétalovaglásra alkalmas. Mindezek is azt támasztják alá, hogy a gondos tenyésztő munka és a minőségi kiválasztási rendszer meghozták a gyümölcsüket.

A lovas sport nagy értéke Magyarországnak. Mindamelllett, hogy nagy hagyományokkal rendelkezik, eredményei napjainkban is figyelemre méltóak. Ezek az eredmények nem csak a lovas sportnak hoznak elismerést, hanem az országimázs építésében is nagy szerepet játszanak, ami a mai Magyarországnak elengedhetetlenül fontos. Kis ország vagyunk, nagy hagyományokkal, de a hagyományokból önmagában nem lehet megélni, hanem újra és újra be kell bizonyítanunk hírnévünk létjogosultságát.

A jövő útja a komplex fejlesztés lehet ezen az úton a magyar lovas sport és lovas turizmus számára. A 2015-ben megjelent pályázatok-miként az előző évek hasonló kiírásai is- azt bizonyítják, hogy egyre jobban felismerjük a lovas sportban rejlő lehetőségeket, ami nem csak magát a tevékenységet, de annak gazdasági indukáló szerepét is jelentik. A lovas sportra épülő kézműves tevékenység rendkívül széleskörű, a lehetősége-

it ki lehetne és kellene használni. Egy térség fejlesztésében nagy szerepet játszhat ez a szegmens, nem pusztán a gazdasági vonalon, hanem járulékos tevékenységeivel is. Amikor pl. arról beszélünk, hogy hány fogyatékkal élő gyerek nő fel Magyarországon, mennyi magatartás problémával rendelkeznek a fiatalok, akkor azt is át kellene gondolnunk, hogy egy jól megszervezett terápia hogyan segíthetne ezen. Egy állatgondozása rendszeret, rendszeres életmódra, rendezett életvitelre nevel, aminek hiánya a mai korban – meglátásom szerint – sok fiatalnak a legnagyobb problémája.

Nyíregyháza fejlődése a 19. században kezdődött. Az első világháború után a megváltozott határok miatt még inkább felértékelődött a szerepe, hiszen a megyeszékhely egy olyan megyének a központja, amely egyszerre több országgal is határos. Ebből a szerepből fakadóan a város sokkal több, mint közigazgatási központ, gazdasági és kulturális központja is a megyének. A gazdaság és kultúra minden szegmensében kell valamit nyújtania, aminek fontos része a turizmus és vendéglátás, hiszen a nemzetgazdaság egyik meghatározó eleme, gazdasági hasznán túl pedig a munkahelyteremtésben is élen jár, akár állandó, akár időszakos – szezonális- jelleggel. Ennek az ágazatnak az egyik, kihagyhatatlan eleme a lovas turizmus, amely rendkívül nagy keresletet vonzhat az országba. Becslések szerint több tízmillióan úzik Európában ezt a szabadidős foglalkozási formát. Az

általam bemutatott vállalkozás ennek az egyik példája, hogy hogyan lehet céltudatos munkával felépíteni hosszú évek alatt egy komplexumot, ami nem csak a családnak, hanem a városnak is értéke lehet.

A cikk a szerző szakdolgozatának kiemelt részleteiből készült.

Fotó: a szerző engedélyével (Facebook)

